

Jaarvergadering van De Zonnebloem,
13 december 2019

Leden van De Zonnebloem,

Wat bijzonder dat ik u vandaag mag toespreken.

Ik moest meteen denken aan mijn eerste ervaring met uw organisatie, vele jaren geleden.

Ze heette mevrouw Van Groeningen, ze was de hospita van mijn eerste studentenkamer - en ze was vrijwilligster bij De Zonnebloem. Ze vertelde er graag over. En wat ze vertelde was voor mij iets totaal nieuws.

Ik had géén idee dat er in Nederland zoveel mensen waren die zich als vrijwilliger inzetten – en nog wel voor zo’n belangrijke zaak. Dat kwam door mijn opvoeding. Mijn vader - een klassieke sociaaldemocraat – had een overzichtelijke opvatting van vrijwilligerswerk. Als het belangrijk is moet de staat het doen - en als de staat het niet doet is het kennelijk niet belangrijk. Mijn moeder zei dan altijd: ‘Nou Frans, zolang de regering het nog niet doet, moeten we zelf de handen uit de mouwen steken....’ U begrijpt dat ik op dit punt meer op mijn moeder lijk.

In elk geval: ik had het hele concept van vrijwilligerswerk niet echt van huis meegekregen.

Later in mijn werkzame leven ben ik de enorme waarde van vrijwilligersorganisaties steeds meer gaan zien.

De enorme waarde voor de mensen voor wie de vrijwilligers zich inzetten – het idee: ze doen het niet voor geld, maar echt voor *mij*.

En de enorme waarde voor de samenleving. Dat zie ik bijvoorbeeld als voorzitter van het Nationaal Comité 4&5 mei: zonder vrijwilligers geen herdenkingen, geen vieringen, geen tentoonstellingen, geen vredeslessen op scholen.

Kortom: de inzet van vrijwilligers is onontbeerlijk.

Dat zie ik elk jaar opnieuw, maar dit jaar wel heel in het bijzonder. Want vanaf augustus 2019 tot september 2020 vieren we dat Nederland 75 jaar geleden werd bevrijd. En dat is veel werk – héél veel werk.

We zijn op 31 augustus begonnen met een bijzondere herdenking in Terneuzen, waar we stilstonden bij de slag om de Schelde. En de komende maanden volgen we het spoor van de bevrijding. De bevrijding van Auschwitz op 27 januari, de maand van de vrijheid van begin april tot 5 mei, het einde van de oorlog in Indië op 15 augustus.

Met als heel bijzonder element in de week van de nationale Holocaustherdenking het nationale lichtkunstwerk Levenslicht van Daan Roosegaarde. Dan staan we in heel Nederland stil bij onze medeburgers - Joden, Roma en Sinti - die vanuit honderden steden, dorpen en kernen zijn gedeporteerd en vermoord. Met 104.000 lichtgevende stenen herdenken we dan in gemeenten in het hele land de 104.000 slachtoffers.

Grote gebeurtenissen, grootse evenementen.

Toch vormen die grootse nationale en internationale evenementen maar een klein deel van alles wat we dit jaar doen. Want minstens zo belangrijk zijn de lokale initiatieven. Het joods monument in Ellecom. Het

gedenkboek voor Gendringen. Het gebombardeerde Bezuidenhout in Den Haag. Het monument voor Franse parachutisten in Assen. De lichtjesavond in Enschede voor geallieerde slachtoffers.

Veel werk te doen dus, ik zei het al. Maar zo herdenken we met elkaar wel op heel veel bijzondere manieren de oorlog en vieren we de vrijheid. Dat doen we dit jaar met meer inzet dan normaal.

Maar natuurlijk doen we het de jaren hierna ook weer, elk jaar opnieuw.

En dat wordt een nieuwe uitdaging.

Want we realiseren ons als Nationaal Comité dat we met deze viering van 75 jaar wel op een keerpunt zijn gekomen. Van de generatie die het bewust heeft meegemaakt zijn niet veel mensen meer in leven. We moeten ons er op voorbereiden dat de jonge generatie het verhaal niet meer vanzelfsprekend van ouders of grootouders hoort.

En dus moeten we nieuwe keuzes maken, nieuwe plannen bedenken.

Zo maken we opnamen van mensen die het verhaal nog kunnen vertellen – zodat hun stem toch kan blijven klinken. Want vooral voor de nieuwe generaties is dat cruciaal: dat ze het verhaal toch nog ´uit de eerste hand´ kunnen horen.

We bedenken nieuwe lespakketten, publiceren boeken en organiseren tentoonstellingen die ook jongeren aanspreken.

En we komen met een nieuw initiatief waar ik het vandaag in het bijzonder over wil hebben. Een initiatief dat mij zeer na aan het hart ligt: de vrijheidsmaaltijden.

Het is een idee dat al jaren met succes op 5 mei in Amsterdam in de praktijk wordt gebracht en dat we, als het aan ons ligt, in 2020 in heel Nederland gaan organiseren.

De kern van de Vrijheidsmaaltijd is een bijzondere ontmoeting aan de eettafel. De disgenoten zijn mensen uit de buurt, of juist uit verschillende buurten van een stad. En boven een broodje, een kom soep of een echt diner praten ze met elkaar over thema's als vrijheid en onvrijheid, democratie en dictatuur, oorlog en vrede. Klein of groot, een heel diner of een broodje kaas en een glas melk: het gaat om de ontmoeting. Het gaat om het gesprek tussen mensen die elkaar anders nooit tegenkomen, uit verschillende delen van de samenleving, van verschillende komaf.

Het gaat om een gesprek over vrijheid, maar dan wel in de breedste zin van het woord. Het kan dus ook gaan over een thema waar u als vrijwilligers van De Zonnebloem alles van weet: hoe vrij ben je, als je niet zelfstandig kunt bewegen, niet zelfstandig mee kunt doen aan de samenleving?

Maar het kan ook gaan over de vraag wat vrijheid betekent in een land dat al zo lang geen oorlog kent. Waarderen we de vrijheid nog wel voldoende? Ben je vrij om te zeggen wat je vindt, of zijn er grenzen - en zo ja waar liggen die dan? Wat is de relatie tussen vrijheid en democratie? Hoe kan een tafelgesprek als dit, zo'n vredesmaaltijd, bijdragen aan de democratie?

We hebben als Nationaal Comité 4 en 5 mei een stevige ambitie: we willen in 2020 maar liefst duizend Vrijheidsmaaltijden.

Duizend.

En nu zijn er, verspreid over heel Nederland, heel toevallig ruim duizend afdelingen van De Zonnebloem ....

Het zou zo geweldig zijn als u, de grootste vrijwilligersorganisatie van Nederland, zou willen helpen dit initiatief tot een succes te maken. Wat kunt u doen? U kunt het simpel houden en met een kleine club mensen gaan lunchen en een goed gesprek voeren over de waarden die ons vrije land zo mooi maken, de waarden die we moeten koesteren. Misschien kunt u oude en nieuwe landgenoten met elkaar in contact brengen - of ouderen met jongeren. U kunt het klein houden, maar u mag ook groots uitpakken, met een driegangenmenu, met een grote en diverse groep mensen aan lange tafels... Ik ben er van overtuigd dat u zelf goed weet wat bij u in de buurt goed zal werken.

Het past immers allemaal goed bij wat ik op uw website over u las: 'bij de Zonnebloem draait het om mensen; we brengen ze bij elkaar!' Daarom durf ik het u ook wel te vragen. Wilt u ons helpen bij het organiseren van de Vrijheidsmaaltijden? Bij voorbaat zeg ik al: dank u wel.